

წმინდა მინაზე დაბრუნება

ნუგზარ ბარდაველიძე*

შესავალი

2022 წლის 19 იანვარს, ნათლისღების დღესასწაულზე, წმინდა სამების საკათედრო ტაძარში საზეიმო მსახურების დასასრულს, საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა საზეიმოდ აუწყა შეკრებილ მრევლს და სრულიად საქართველოს, რომ იორდანისის სამეფოში, მდინარე იორდანის სიახლოვეს, საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიას გადმოეცა მინის ნაკვეთი, სადაც საქართველოს პატრიარქის კურთხევით, უახლოეს ხანში ქართული კულტურის ცენტრი აშენდებოდა. იორდანიაში წმინდა მდინარე იორდანეს სიახლოვეს ქართული სულიერების სავანის აღმოცენება ნიშნავს, რომ სამსაუკუნოვანის იძულებითი წყვეტის შემდგომ, საქართველო კვლავ ბრუნდება წმინდა მინაზე.

„თქვენო უწმინდესობავ, წმინდა სინოდის წევრებო, ძვირფასო მოსახლეობავ, ყველას გილოცავთ ნათლისღებას. ჩემთვის დიდი პატივია დღეს ჩვენს მოსახლეობას ვაცნობო ფრიად სასიხარულო ამბავი. შეიძლება ითქვას, რომ დღეს ჩვენ ისტორიული მოვლენის მონაწილენი ვართ. მისი უდიდებულესობა იორდანისის მეფის, აბდულა მეორისა და მისი უმაღლესობა პრინც ლაზის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებით, საქართველოს გადაეცა მინა მდინარე იორდანესთან, მაცხოვრის ნათლობის ადგილის მიმდებარედ. პატრიარქის კურთხევით, აქ აშენდება ქართული კულტურის ცენტრი. 300 წლის შემდეგ საქართველო ბრუნდება წმინდა მინაზე. ყველა ქართველისთვის სასიხარულო ეს მოვლენა, შესაძლებელი გახდა საერო და სასულიერო ხელისუფალთა ერთიანი ძალისხმევის შედეგად. ფასდაუდებელი იყო ჩვენი ძვირფასი პატრიარქის, მისი უწმინდესობის, საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ჩა-

* საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
nugzarbardavelidze@stu.edu.ge.

რთულობა, მისი დიდი საერთაშორისო ავტორიტეტი. ერისა და ბერის ასეთი ერთიანობა ყოველთვის იყო, არის და იქნება ჩვენი ქვეყნის წინსვლის და განვითარების უმთავრესი წინაპირობა.

მადლობას ვუხდის მის უდიდებულესობა მეფე აბდულა მეორეს, მის უმაღლესობა პრინც ლაზის, იერუსალიმის პატრიარქს, იორდანის არქიეპისკოპოსს. ჩვენი მთავრობის საელჩოს თითოეულ თანამშრომელს. ჩვენს ელჩს იორდანიაში ზაზა კანდელაკს, ყველას ვინც ძალისხმევა არ დაიშურა ჩვენი წინაპართა დიდი ტრადიციის გასაგრძელებლად. თითოეულ ქართველს ვულოცავ ამ მნიშვნელოვანი სულიერი და კულტურული ცხოვრების კერის დაარსებას წმინდა მინაზე. ნათლისღებას გილოცავთ“, – განაცხადა პრემიერ-მინისტრმა.¹

ისტორიული წყაროებით დასტურდება, რომ ქართველები წმინდა მინაზე უკვე მეხუთე საუკუნიდან აფუძნებენ სულიერების ცენტრებს. მათ შორის, პირველი და გამორჩეული გახლავთ ქართველი თეოლოგი და ფილოსოფოსი მაიუმის² ეპისკოპოსი პეტრე იბერი, იგი წმინდა მინაზე ქართული სამონასტრო სკოლის ფუძემდებელია³. არც არის გასაკვირი, რომ ყველაზე ადრინდელი ქართული ასომთავრული წარწერაც სწორედ წმინდა მინაზე არის აღმოჩენილი. შემდგომ საუკუნეებში ქართული ტაძარ-მონასტრების რაოდენობა წმინდა მინაზე მრავლდება და აქ უმნიშვნელოვანესი კულტურული კერები იქმნება. არაბთა და შემდგომ კი თურქების მიერ წმინდა მინის დაპატრონების შემდგომ ქრისტიანულ მონასტრებს და სულიერების ცენტრებს სხვადასხვა სახის შეზღუდვები უწესდებოდათ, ძირითადათ გადასახადების სახით იჩენდა თავს. XIII საუკუნეში როდესაც გიორგი V ბრწყინვალის ეპოქაში ქართველებმა წმინდა მინაზე შელავათებიც მიიღეს, იმ დროს

¹ <<https://www.infopostalioni.com>> [16.07.2022]

² მაიუმი – ლაზის (ისრაელი) გარეუბანი და პორტი. ამჟამად იერუსალიმის საპატრიარქოს იურისდიქცია.

³ <https://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Kavkaz/V/Petr_lver/text.htm> [16.07.2022]

წმინდა მინა ეგვიპტის სულთნების და მამლუქების იურისდიქციაში იმყოფებოდა.

გვიან შუა საუკუნეებში საქართველოს სამეფოს დასუსტებისა და შემდგომ ცალკეულ სამეფო-სამთავროებად დაშლის სავალალო შედეგი უარყოფითად აისახა წმინდა მინაზე არსებულ ქართული სულიერების კერებზე. XVI საუკუნის დასაწყისში წმინდა მინა ოსმალეთის იმპერიის შემადგენლობაშია. ამავე საუკუნეში დასავლეთ საქართველოც ოსმალეთის გავლენის ქვეშ მოექცა. ასე რომ საქართველოც და წმინდა მინაც ერთ სახელმწიფო-პოლიტიკურ გაერთიანებაში აღმოჩნდებიან. ეს გარემოება ერთის მხრივ აადვილებს იმერეთის, სამეგრელოს ან გურიის მმართველთა მხრიდან წმინდა მინაზე მისიების გაგზავნას და ქართული სავანეების დახმარებას. დასავლეთ საქართველოდან წარგზავნილებს ოსმალეთის ადმინისტრაცია უცხო ქვეყნის ჯაშუშებად არ განიხილავდა, როგორცაა თუნდაც ირანის გავლენის ქვეშ მყოფი ქართლიდან წარგზავნილებს. თუმცა მუდმივ ფეოდალურ დაპირისპირებაში მყოფი დასავლეთ საქართველოს სამეფო-სამთავროები ეკონომიკურად სულ უფრო სუსტდებოდნენ და ქვეყნისთვის სავალალოდ, მათი სავალუტო შემოსავალი მხოლოდ საკუთარი მოსახლეობის ოსმალეთში ტყვეთა ბაზრებზე გაყიდვით ივსებოდა.

როგორც აღვნიშნეთ წმინდა მინაზე ქრისტიანული ტაძარ-ეკლესიების შენახვა საკმაოდ დიდ თანხებთან იყო დაკავშირებული. ამიტომ რომელ ეკლესიასაც ჰქონდა ფუფუნება მუდმივი ფინანსური დახმარება გაენია წმინდა მინაზე არსებული მისიებისათვის, ისინი არამხოლოდ ინარჩუნებდნენ არსებულ კერებს არამედ ამრავლებდნენ და აფართოებდნენ არსებულს. აქვე უნდა გავითვალისწინოთ ერთი მნიშვნელოვანი გარემოება, ოსმალეთის იმპერია საკმაოდ ტოლერანტული სახელმწიფო გახლდათ. ბერძენი და სომეხი პატრიარქები სულთნის მხრიდან დიდი შეღავათებით სარგებლობდნენ⁴.

⁴ Гуайта Д., 1700 Лет Верности: История Армении и её Церкви, Пер. с ит. Л. Харитоновой и др., Москва, 2002, 162.

1537 წლიდან ოსმალეთის სულთანის სულიმანის პირველის მხარდაჭერით, ბერძენი პატრიარქები გაძლიერდნენ და იმპერიის შემადგენლობაში ყველა მართლმადიდებლის სულიერ ლიდერად მოიაზრებდნენ თავს⁵. ხოლო კონსტანტინოპოლის ბერძნულ-მართლმადიდებელი ეკლესია ოსმალეთის პოლიტიკური გავლენის ქვეშ მყოფ დასავლეთ საქართველოს მართლმადიდებლებს თავის გავლენის სფეროში მოიაზრებდა და წმინდა მინაზე არსებულ ქართველთა ტაძარ-ეკლესიების დაქვემდებარებას ცდილობდა. ამიტომაც ბერძენები დაინტერესებულ იყვნენ ქართველთა მხრიდან, წმინდა მინაზე არსებულ სავანეებზე გავლენის დაკარგვით. და საერთოდაც წმინდა მინაზე ქრისტიანულ კონფესიებს შორის მართლაც დიდი კონკურენცია სუფევდა, ვინაიდან ახალი ტაძრების აგება შეზღუდული იყო, მისიების ხელმძღვანელები ცდილობდნენ უკვე არსებული ტაძარ-მონასტრების სხვადასხვა საშუალებით ხელში ჩაგდებას.

ერთ დროს ძლიერ მაგრამ გვიან შუა საუკუნეებში ცალკეულ სამეფო-სამთავროებად დაშლილ და გალატაკებულ ქართველ მეფე-მთავრებს, მესვეურებს უჭირდათ წმინდა მინაზე არსებული ტაძარ-მონასტრების ნორმალურად ფუნქციონირებისათვის აუცილებელი თანხების გაგზავნა. „ამიტომ იერუსალიმელი ქართველები თანდათან იძულებულნი გახდნენ, მონასტრებისა და ეკლესიების ქონება დაეგირავებინათ“⁶. მეცხრამეტე საუკუნეში რუსეთის მიერ საქართველოს დაპყრობისა და ქართული სამოციქულო ეკლესიის გაუქმების შედეგად წმინდა მინაზე ქართული სულიერი კერების არსებობა შეუძლებელი შეიქმნა. მხოლოდ ჩვენს დღეებში 2022 წელს, საქართველოს ხელისუფლებისა ძალისხმევით და იორდანის სამეფო ოჯახის კეთილი ნებით შესაძლებელი გახდა წმინდა მინაზე, მდინარე იორდანეს სიახლოვეს, იქ სადაც გადმოცემის თანახმად მაცხოვარი მოინათლა, საქართველოს 4 ათასი კვადრატული მეტრის მიწის ნაკვეთი გადმოეცა.

⁵ იხ., იქვე.

⁶ <<http://www.ambioni.ge/uploads/Qartvelebi-Cminda-Micaze>> [16.07.2022]

წმინდა მიწაზე მიწის ნაკვეთის გადმოცემასთან დაკავშირებით წმ. სამების ტაძარში გამოსვლისას საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა ოფიციალურ დონეზე მაღლობა გადაუხადა ყველა იმ პიროვნებას, ვისი კეთილი ნებითა და ძალისხმევით შესაძლებელი გახდა საქართველოს წმინდა მიწაზე დაბრუნება, – იორდანის მეფეს აბდულა II, ასევე პრინცი ლაზი, ამანის ეპარქიის მმართველი, ეპისკოპოსი ქრისტოფოროსი და იერუსალიმის პატრიარქი თეოფილუსი. პრემიერ-მინისტრმა კეთილი სიტყვები არ დაიშურა იორდანის ჰაშემიტურ მონარქიაში საქართველოს ელჩის მიმართაც, რომელის დიდი ძალისხმევით, იორდანის პირველი პირების გადწყვეტილებამ სამართლებრივი სახე მიიღო.

ორიოდე სიტყვით იორდანის პრინც ლაზის შესახებ, რომლის მხრიდანაც „ლომის წილია“ შეტანილი საქართველოსთვის იორდანის ტერიტორიაზე 4 ათასი კვადრატული მეტრი მიწის ნაკვეთის გადმოცემაში. პრინც ლაზის როლი ნათლად გამოიკვეთა, როდესაც 30 მაისს, იორდანიაში საქართველოს პრემიერ-მინისტრის ვიზიტისას, საქართველოს დელეგაციას სწორედ პრინცი ლაზი მასპინძლობდა და იორდანის ნაპირებთან უკვე ოფიციალურად საქართველოსათვის გადმოცემულ მიწაზე აღმართულ სამახსოვრო სტელას გახსნაშიც მიიღო მონაწილეობა.⁷

იორდანის პრინცი, 55 წლის ლაზი იბნ მუჰამადი არის იორდანის მეფე თალალის შვილიშვილი, მეფე აბდულა II-ის უმცროსი ძმის შვილი,⁸ მან განათლება პრინსტონის, კემბრიჯის, ქაიროს უნივერსიტეტებში მიიღო და იქვე დაიცვა დისერტაციები. დოქტორის ხარისხი მინიჭებული აქვს ლიტერატურის, ფილოსოფიისა და თეოლოგიის განხრით, ამჟამად არის მეფე აბდულა II-ის მთავარი მრჩეველი რელიგიურ და კულტურულ საკითხებში.⁹ თავისი სამსახურიდან გამომდინარე პრინცი წლებია უშუალოდ კურირებს რელიგიისა და კულტურის საკითხებს.¹⁰ სწორედ მის

⁷ <<https://www.youtube.com/watch?v=P3pNKzI3J28>> [16.07.2022]

⁸ <<https://rissc.jo/docs/20years/Prince-Ghazi-20-Years-EN.pdf>> [10.07.2022]

⁹ <<https://kingabdullah.jo/en/speeches>> [10.07.2022]

¹⁰ <http://www.kinghussein.gov.jo/rfamily_immediate.html> [10.07.2022]

კომპეტენციაშია მდინარე იორდანეს მიმდებარე ტერიტორიებზე ზრუნვა. პრინცი ღაზი უშუალოდ ხელმძღვანელობს ამ წმინდა ადგილებში არქეოლოგიურ გათხრებს. ასევე პრინცი ღაზი მასპინძლობს იორდანის სამეფოში ოფიციალური ვიზიტით ჩამოსულ მაღალი რანგის სასულიერო ლიდერებს. მაგ., 2009 წელს პრინცი იყო იორდანიაში მომლოცველობით ჩასული რომის პაპ ბენედიქტეს მასპინძელი¹¹. უცხოეთში ვიზიტებისას პრინცი ღაზი სტუმრობს ქრისტიანულ სინმინდეებს, ასევე მონაწილეობს საერთაშორისო რელიგიურ ასამბლეებში.¹²

საქართველოსათვის მდინარე იორდანეს მიმდებარედ მიწის ნაკვეთის გადმოცემაში თავისებური წვლილი მიუძღვის ამანის მთვარპისკოპოსს და იერუსალიმის პატრიარქის სპეციალურ წარმომადგენელს იორდანიაში, იორდანის საეკლესიო საბჭოს ხელმძღვანელს, მეუფე ქრისტოფოროსს.¹³ რამეთუ უშუალოდ მისი ეპარქიის ტერიტორიაზე მოედინება მდინარე იორდანე და იგი, როგორც ეპარქიის მმართველი, მწყემსმთავრობას უწევს დედაქალაქს და მდინარე იორდანეს აღმოსავლეთ ნაპირებზე მდებარე სინმინდეებს.¹⁴

და ცხადია საქართველოს მხრიდან განსაკუთრებული მადლობა მის უდიდებულესობას იორდანის მეფე აბდალა მეორეს ეკუთვნის, რომელსაც იორდანიაში ვიზიტის დროს საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა, მდინარე იორდანესთან მიწის გადმოცემის პროცესში განსაკუთრებული როლისათვის, ქართველი ხალხის სახელით უცხოეთის მოქალაქეებისათვის დანესებული უმაღლესი სახელმწიფო ჯვილდო, ოქროს სანმისის ორდენი გადასცა.¹⁵

¹¹ <<https://www.acommonword.com/video-of-hrh-prince-ghazis-speech-at-the-king-hussein-state-mosque/>> [10.07.2022]

¹² <<https://themuslimtimes.info/2012/04/21/patriarch-lauds-hashemites-commitment-to-protecting-holy-sites/>> [10.07.2022]

¹³ <<https://www.jordantimes.com/news/local/shawarbeh-meets-greek-orthodox-archbishop>> [16.07.2022]

¹⁴ <<https://en.jerusalem-patriarchate.info/blog/2018/06/30/>> [16.07.2022]

¹⁵ <<https://www.youtube.com/watch?v=P3pNKzI3J28>> [10.07.2022]

ახლა ორიოდე სიტყვა თავად მდინარე იორდანეზე და იმ წმინდა ადგილებზე რომელთა სანახავად და მოსალოცად მილიონობით ადამიანი ჩამოდის მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხიდან. ეს ადგილები საკრალურად ითვლება როგორც იუდეველების, ასევე ქრისტიანებისა და მუსლიმებისთვისაც და იქ საკუთარი რელიგიურ-კულტურული ცენტრების და მისიების არსებობას ყველა კონფესია და მათ უკან მდგომი სახელმწიფო, დიდ ყურადღებასა და ძალისხმევას უთმობს.

მდინარე იორდანე იუდეველების, ქრისტიანების და მუსლიმებისათვის წმინდა და გამორჩეულ მდინარედ ითვლება. მდინარე იორდანეს ფიზიკური მდებარეობაც გამორჩეულია მსოფლიოს მდინარეებს შორის. ეს 252 კილომეტრის სიგრძის მდინარე ზღვის დონესთან შედარებით, 415 მეტრით დაბლა მოედინება. იგი სათავეს ჰერმონის მთასთან იღებს და შედგომ გენესარეთის ტბის¹⁶ გავლით, მკვდარ ზღვაში ჩაედინება.¹⁷

ძველი აღთქმის თანახმად ამ ადგილზე გარდაიცვალა მოსე, მისმა მემკვიდრემ იესო ნავეს ძემ, სწორედ ამ ადგილზე სასწაულებრივად გადაიყვანა ისრაელის ერი მდინარე იორდანეზე და ამით დასრულდა ისრაელიანთა 40 წლიანი ხეტიალი უდაბნოში.¹⁸

დღეს მდინარე იორდანე, მის ქვედა ნელში იორდანისა და ისრაელის სახელმწიფო საზღვარს წარმოადგენს. ამიტომ, ამ ადგილებში ტურიზმი და მომლოცველობა 1967 წლის ექვსდღიანი ომის შემდგომ, როდესაც იორდანეს დასავლეთ ნაპირი ისრაელის ტერიტორია გახდა, დახურულ ზონად გამოცხადდა.

¹⁶ გენესარეთის ტბა ძველ აღთქმაში მოხსენიებულია როგორც „კინერეთის ზღვა“, სახარებაში მრავალჯერ მოიხსენიება როგორც „გალილეის ზღვა“. იესო ქრისტესთან შეხვედრამდე სწორედ ამ ტბაზე თევზაობდნენ წმ. პეტრე და წმ. ანდრია მოციქულები.

¹⁷ მკვდარი ზღვა ბიბლიური მოვლენების ეპიცენტრშია, მის ნაპირებზე მდებარეობს ქალაქი იერიქონი, მის სიახლოვეს უნდა ყოფილიყო სოდომი და გომორიც. მის სიახლოვესაა სვეტი, რომელსაც ძველი აღთქმის „ლოტის ცოლის“ სახელითაა ცნობილი.

¹⁸ ბიბლია, საქართველოს ბიბლიური საზოგადოების გამოცემა, თბილისი 2001 წ.რიცხ. 26:65. 33:48.

ამ გარემოებამ სირთულეები შეუქმნა როგორც იუდეველ ასევე ქრისტიან და მუსლიმ მომლოცველებსა და ტურისტებს. ამ შეზღუდვას მორწმუნეთა უკმაყოფილებასთან ერთად უდიდესი მატერიალური ზარალი მოჰქონდა როგორც ისრაელის ასევე იორდანისათვის.

ქასრ ელ-იაჰუდი წარმოადგენს მაცხოვრის ნათლობის ადგილს, მდინარე იორდანეს დასავლეთ სანაპიროზე, იერიქოს სამხრეთ-აღმოსავლეთით. მას მართავს ისრაელის სამოქალაქო ადმინისტრაცია და ისრაელის ტურიზმის სამინისტრო, აღიარებულია ისრაელის ეროვნული პარკად.¹⁹⁻²⁰ ქრისტიან მორწმუნეთა მომლოცველობის ტრადიციული ობიექტი. თუმცა სხვა ტრადიციის თანახმად ნათლისღება მოხდა მდინარე იორდანეს აღმოსავლეთ ნაპირზე, ადგილი რომელსაც ეწოდება ალ-მაჰთასი და რომელიც ამჟამად იორდანის სამეფოს ტერიტორიაზეა. ქასრ ელ იაჰუდი იუდეველებისათვის არის წმინდა ადგილი სადაც ხშირად მოიხსენიება, როგორც ადგილი, სადაც ისრაელიანებმა გადალახეს მდინარე იორდანე²¹, ტრადიციის თანახმად ასევე ამ ადგილიდან ზეცად ამაღლდა ელია წინასწარმეტყველი²².

ქასრ ელ-იაჰუდის აღდგენის პროექტი დამტკიცდა 2000 წელს მილენიუმის (ახალი ათასწლეულის აღნიშვნის დროს), მაგრამ გადაიდო 2003 წლის წყალდიდობისა და ალ-აქსას ინტიფადის გამო²³. 2000 წელს ქასრ ელ-იაჰუდში, მდინარე იორდანეს ნაპირთან, რომის პაპმა იოანე პავლე II-მ აღავლინა პირადი წმ. წირვა.²⁴

¹⁹ <<https://www.foxnews.com/world/in-rivalry-over-jesus-baptism-site-unesco-backs-jordan-over-west-bank-as-debate-goes-on>> [10.07.2022]

²⁰ <<https://www.theguardian.com/books/2014/jul/18/cursed-victory-history-israel-occupied-territories-ahron-bregman-review>> [10.07.2022]

²¹ <<https://www.haaretz.com/2010-01-14/ty-article/take-me-to-the-river/0000017f-e7e6-df2c-a1ff-fff791810000>> [10.07.2022]

²² <<https://www.timesofisrael.com/jesus-baptism-site-long-sealed-off-to-be-cleared-of-landmines/>> [10.07.2022]

²³ <<https://www.haaretz.com/2010-01-14/ty-article/take-me-to-the-river/0000017f-e7e6-df2c-a1ff-fff791810000>> [10.07.2022]

²⁴ იქვე.

მომლოცველთა და ტურისტთა ფართო წრისათვის ქასრ ელ-ი-აჰუდი მისაწვდომი გახდა მხოლოდ 2011 წლისათვის, მანამდე მომლოცველთა ნათლისღების რიტუალი მდინარე იორდანეზე ტარდებოდა იარდენიტში, ტიბერიადის ტბის მიმდებარედ²⁵.

იარდენიტი – ადგილი ისრაელში, მდინარე იორდანეს მონაკვეთი, ტიბერიადის ტბიდან გამოდინების მიმდებარედ, წარმოადგენს ქრისტიან მორწმუნეთა განსაკუთრებულად გამორჩეულ სინამდეს, ნათლისღების ცენტრს, სადაც ტარდება ბერძნული მართლმადიდებლური ეკლესიისა და კათოლიკე მორწმუნეების ნათლობის სიმბოლური რიტუალი²⁶. იესო ქრისტეს ნათლობის ზუსტი ადგილი სახარებაშია მოხსენიებული, როგორც ბეთაბარა, რომლის მდებარეობა იდენტიფიცირებულია მდინარე იორდანეს ქვემო წელში²⁷. დიდი ხნის განმავლობაში ითვლებოდა, რომ ბეთაბარა მდებარეობს კასრ ელ იაჰუდის მახლობლად, მდინარე იორდანეს მკვედარ ზღვაში შესართავიდან 4 კილომეტრში. კასრ ელ იაჰუდი დღემდე ითვლება მომლოცველთა ნათლობის ყველაზე მნიშვნელოვან ადგილად. თუმცა, ისრაელსა და იორდანეს შორის სასაზღვრო ზონაში მდებარეობის გამო, 2011 წლამდე იქ შესვლა მხოლოდ ნათლისღების დღესასწაულზე წელიწადში ერთხელ იყო შესაძლებელი. დანარჩენ დროს ნათლობის ცერემონია იარდენიტში ტარდებოდა, რომელიც 1981 წელს ისრაელის მთავრობამ აირჩია იესო ქრისტეს ნათლობის სიმბოლურ ადგილად²⁸. დღეს იარდენიტის ტერიტორია ოფიციალურად არის კიბუც კინერეთის საკუთრებაში და მას მართავენ კიბუცის წევრები²⁹.

²⁵ იქვე.

²⁶ Вальдес Дж., Земля Иисуса: Мое Паломничество в Святую Землю, Флоренция, 1993, 128.

²⁷ <https://risu.ua/ru/iordaniya-obvinila-izrail-v-quot-poddelke-quot-mesta-kreshcheniya-hrista_n49811> [10.07.2022]

²⁸ <<https://books.google.ru/c.7>> [16.07.2022]

²⁹ კიბუცი კინარეთი ერთ-ერთი პირველი ებრაული დასახლებაა პალესტინაში, დაარსდა 1913 წელს. მოსახლეობა 689 კაცი. დღეისთვის კინარეთი ერთ-ერთი ყველაზე მდიდარი და კეთილმოწყობილი კიბუცია.

იარდენიტი არის შენობებისა და ნაგებობების კომპლექსი მდინარე იორდანეზე, რომელიც მდებარეობს ჩრდილოეთ ისრაელში გალილეაში, ტიბერიადის ტბის სამხრეთ სანაპიროზე, ქალაქ ტიბერიას სამხრეთით რამდენიმე კილომეტრში.

მთელ კომპლექსში მსოფლიოს ყველა ენაზე წერია ციტატა სახარებიდან: „და მოხდა იმ დღეებში, რომ იესო მოვიდა გალილეს ნაზარეთიდან და მოინათლა იოანეს მიერ იორდანეში. და როცა წყლიდან გამოდიოდა, მაშინვე დაინახა გახსნილი ცა და სული, როგორც მტრედი, ჩამოდიოდა მასზე. და გაისმა ხმა ზეციდან: ეს არის ჩემი საყვარელი ძე, რომელიც მე მოვიწონე“. ქრისტიანული ისტორიის მიხედვით, იესოს ნათლობა (მათ. 3:13) ფაქტობრივად მოხდა სოფელ ბეთაბარაში, რომელიც ითვლებოდა მკვდარი ზღვის ჩრდილოეთით მდებარე დღევანდელ კასრ ელ-იაჰუდის შესატყვისად. საუკუნეების განმავლობაში, კასრ ელ იაჰუდი იყო ყველაზე მნიშვნელოვანი ნათლობის ადგილი მომლოცველებისთვის, მონასტრებითა და სასტუმრო სახლებით. ექვსდღიანი ომის შემდეგ, ადგილი, რომელსაც კასრ ელ-იაჰუდს ეძახდნენ, იყო დემილიტარიზებული გათიშვის ზონაში და მასზე წვდომა შეზღუდული იყო 1994 წლამდე, სანამ სამშვიდობო ხელშეკრულება დაიდო იორდანესთან. შედეგად, ისრაელის ტურიზმის სამინისტრომ გადაწყვიტა 1981 წელს კომპლექსი იარდენიტი შეექმნა, როგორც სარეზერვო ადგილი. შედეგად, იარდენიტი გახდა ერთადერთი რეგულირებული ნათლობის ადგილი მდინარის ისრაელის მხარეს 2011 წელს კასრ ელ იაჰუდის გახსნამდე³⁰. ამჟამად, არქეოლოგების მიერ მდინარე იორდანეს აღმოსავლეთ სანაპიროზე აღრინდელი ბიზანტიური ეკლესიის ნანგრევების აღმოჩენის შემდეგ, ბიბლიაში ნახსენები ბეთაბარას (ბეთანია) ყველაზე სავარაუდო ადგილია სოფელი ვადი ალ-ჰარარი (იორდანია). მდინარე იქ აღარ არის, რადგან მას შემდეგ იცვალა კურსი³¹.

³⁰ <guide-israel.wordpress.com> [16.07.2022]

³¹ <<https://books.google.ru/>> [16.07.2022]

იორდანია არაერთხელ გამოთქვამდა პროტესტს ისრაელის მიერ ნათლისღების ადგილის იარდენიტიში გადატანის გამო. 2011 წელს გაზეთ *Jordan Times*-ში გამოქვეყნდა ამანის კათოლიკე ეკლესიის ეპისკოპოსის სალიმ საიპის წერილი რომელშიც ეპისკოპოსი აღნიშნავს, რომ „საკითხი მნიშვნელოვანია ყველა ქრისტიანისთვის, აუცილებელია მეცნიერული კვლევის ჩატარება, რომელიც დაარწმუნებს მთელ მსოფლიოს, რომ იორდანის მხარე არის მართალი“³².

იორდანელები ამტკიცებენ, რომ იესოს ნათლობის ნამდვილი ადგილი იყო ბეთაბარა ტრანსიორდანიაში, რომელიც მდებარეობს მდინარის აღმოსავლეთ სანაპიროზე. ისინი თავიანთ ვერსიას ადასტურებენ არქეოლოგიური აღმოჩენებით, როგორცაა სვეტის ფრაგმენტი, რომელიც, ადრეული ქრისტიანული ტრადიციის თანახმად, აღიმართა იესოს ნათლობის ადგილზე.

ისრაელები დარწმუნებულნი არიან, რომ იესოს იორდანეს წყლებში ნათლისღება განხორციელდა ქასრ ელ-იაჰუდში, იმ ადგილის მახლობლად, სადაც მოგვიანებით აშენდა წმინდა იოანე ნათლისმცემლის მართლმადიდებლური მონასტერი. ქასრ ელ-იაჰუდსა და ელ-მაჰთასს შორის მანძილი რამდენიმე ათეულ მეტრს არ აღემატება.³³

პარალელურად, კაპერნაუმში თორმეტი მოციქულის ტაძრის აღდგენით, ნათლობის ტრადიცია ასევე განვითარდა კინერეტის ტბის წყლებში. მიუხედავად ტრადიციების მრავალფეროვნებისა, არსებობს მოსაზრება, რომ „ერთ მდინარეში ორჯერ ვერ შეხვალ, რადგან სხვა წყალი მოედინება“ (ჰერაკლიტე ეფესელი, ძვ. წ. V ს.), იორდანეს წყლებში ნათლობა, სიმბოლურია იგი ატარებს ბევრად უფრო დიდ სულიერებას, ვიდრე უბრალოდ იორდანეს წყალში ფიზიკური შთაფლვა.

იარდენიტი ერთ-ერთი ყველაზე უფრო კეთილმოწყობილი ადგილია ნათლისღების რიტუალში მონაწილეობის მსურველ-

³² <https://www.newsru.co.il/mideast/01aug2011/christ_a201.html> [16.07.2022]

³³ იქვე.

თათვის. ტერიტორია მკაცრად არის დაცული, განვითარებული ინფრასტრუქტურით მოქმედებენ სუვენირების მაღაზიები, რესტორნები, არის ფართო ავტოსადგომი და ნათლისღების სამოსის გამქირავებელი პუნქტი. ყოველწლიურად 400 ათასი მომლოცველი სტუმრობს იარდენიტს ნათლისღების რიტუალის შესასრულებლად³⁴.

იარდენიტის კომპლექსის არემარეში, მდინარე იორდანეს ნყლებში, მრავლად ბინადრობენ თევზები: ტილაპია, კობრი და ლოქო, რომლებიც თითქმის მოშინაურებულები არიან მრავალრიცხოვანი ტურისტების მიერ გულუხვად მინოდებული საკვებით. 21-ე საუკუნის დასაწყისში ამ ადგილას გამოჩნდა ნუტრია, რომელიც ადრე მხოლოდ ჰულას ველის ტერიტორიაზე ცხოვრობდა. ისრაელის მედიაში იარდენიტისა და მდინარე იორდანეს ფაუნის წარმოჩენას ის მნიშვნელოვანი სოციალური დატვირთვა გააჩნია, რომ დაარწმუნონ ტურისტები და მომლოცველები, მდინარე იორდანეს წყალსატევის ეკოლოგიურ სისუფთავეში³⁵.

იარდენიტის კომპლექსის მთელ პერიმეტრზე მსოფლიოს ყველა ენაზე წარმოდგენილია სახარების ციტატა: „მაშინ მოვიდა იესო გალილეით იორდანეს პირას, იოანესთან, რათა მონათლულიყო მისგან. იოანე კი არ უშვებდა და ეუბნებოდა: მე მმართებს შენგან მონათვლა და შენ მოდიხარ ჩემთან? ხოლო იესომ მიუგო და უთხრა: დე, ასე იყოს ახლა, რადგან ჩვენ გვმართებს აღვასრულოთ მთელი სიმართლე. მაშინლა მიუშვა იგი. და როცა მოინათლა იესო, მაშინვე ამოვიდა წყლიდან, და, აჰა, გაეხსნენ მას ცანი და იხილა სული ღმრთისა, დაბლა რომ ეშვებოდა მტრედივით და გადმოდიოდა მასზე. და გაისმა ხმა ზეცით, რომელმაც თქვა: ეს არის ძე ჩემი საყვარელი, რომელიც შევიტკბე მე.“ (მათ. 3:13-17)³⁶.

ალ-მაჰთასი – მდინარე იორდანეზე ნათლისღების ტრადიციასთან დაკავშირებით, ჩვენთვის ყველაზე საინტერესო და

³⁴ <<https://www.yardenit.com/?section=45&item=76>> [16.07.2022]

³⁵ <<http://www.praisman.com/>> [16.07.2022]

³⁶ <<https://www.orthodoxy.ge/tserili/gadasatseri/akhali/mate/mate-3.htm>> [16.07.2022]

მნიშვნელოვანი – წმინდა ადგილი ალ-მაჰთასია. ტერიტორია რომელიც იორდანის სამეფოს ტერიტორიაზე მდებარეობს. ალ-მაჰთასი უკვე გვიან რომაულ-ადრებიზანტიური ეპოქიდან (IV-VI საუკუნეები), ასოცირდება იესო ქრისტეს ნათლისღების ადგილად. ობიექტი მდებარეობს მდინარე იორდანეს აღმოსავლეთით, იერუსალიმისა და ტრანსიორდანის უძველეს გზასთან ახლოს. ამ ადგილიდან მკვდარი ზღვა სამხრეთით სულ რაღაც 9 კილომეტრში მდებარეობს.³⁷

ალ-მაჰთასში, 1996 წელს, მეცნიერთა საერთაშორისო ჯგუფმა აღმოაჩინა მაცხოვრის ნათლობის ორიგინალური ადგილი. ეს ტერიტორია, როგორც აღვნიშნეთ არც თუ ისე შორსაა იმ ადგილიდან, სადაც იორდანია ჩაედინება მკვდარ ზღვაში, იგი მდებარეობს ბეთანიის ველზე, სოფელ ვადი ალ-ჰარარში. იესო ქრისტეს ნათლობის ადგილი მდინარე იორდანეს დღევანდელი კალაპოტიდან აღმოსავლეთით, ორმოცი მეტრის დაშორებით აღმოჩნდა. ამის მიზეზი გახდა V საუკუნეში მდინარე იორდანეს დინების ცვლილება და ახალი კალაპოტის გაჭრა. სწორედ ამ ადგილის სიახლოვეს მდებარეობს უკვე „ქართული წმინდა მიწა“. რაც შეეხება თუ როგორ მიაკვლიეს მეცნიერებმა ნათლისღების ადგილს, ამაში მათ VI საუკუნის ძველი პალესტინის მოზაიკური რუკა დაეხმარათ, რომელიც მადაბაში – წმინდა გიორგის, ბერძნულ მართლმადიდებლურ ეკლესიაში აღმოაჩინეს³⁸.

2015 წლიდან, არქეოლოგიური ძეგლი ალ-მაჰთასი, იუნესკოს დაცვის ქვეშაა. XXI საუკუნიდან ალ-მაჰთასი წმინდა მიწაზე მომლოცველობის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ცენტრი გახდა.³⁹ ინგლისურენოვან ტექსტებში მას მოიხსენიებენ როგორც „ბეთანია იორდანეს გაღმა“⁴⁰

³⁷ <<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/07/13/u-n-backs-jordans-claim-on-site-where-jesus-was-baptized/>> [10.07.2022]

³⁸ <<https://santorpack.ru/ka/furniture-in-the-interior/>> [16.07.2022]

³⁹ <<https://www.baptismsite.com/>> [16.07.2022]

⁴⁰ <<https://whc.unesco.org/en/list/1446/> Baptism Site «Bethany Beyond the Jordan» (Al-Maghtas)> [10.07.2022]

დღეს ალ-მაჰთასი, წარმოადგენს იორდანეიდან ცალკე არსებულ მცირე წყალსატევს, რომელიც უშუალოდ არ არის დაკავშირებული მდინარე იორდანესთან. თუმცა, ბიზანტიური შენობების ნაშთები მეტყველებენ, რომ ამ ადგილს პატივის სულ მცირე VI საუკუნიდან მიაგებდნენ.⁴¹ მიუხედავად იმისა, რომ ამ ადგილზე გათხრები მხოლოდ 1996 წელს დაიწყო, 2 ათეული უძველესი ტაძარი უკვე აღმოაჩინეს. იქვეა ახლად აღდგენილი იოანე ნათლისმცემლის ტაძარიც.

საქართველო-იორდანის თანამშრომლობის პერსპექტივები

რელიგიური თვალსაზრისით იორდანის სამეფო მრავალფეროვანია და ყველა კონფესიის წარმომადგენელთა უფლებები ქვეყნის კანონმდებლობის მიხედვით დაცულია. მოსახლეობის 90%-ზე მეტი მუსლიმია, მათი დიდი უმრავლესობა სუნიტური მიმდინარეობისაა, მოსახლეობის 6% ქრისტიანია, თუმცა ქრისტიანებს ძველი ტრადიციით პარლამენტში ადგილების 20% ეკუთვნით⁴².

იორდანის მართლმადიდებელთა უმრავლესობა იერუსალიმის ბერძნული ეკლესიის მრევლია, გარდა მართლმადიდებლებისა მოქმედებს ბერძნულ-კათოლიკური, რომის კათოლიკური, სომხური სამოციქულო, მარონიტული და პროტესტანტული სამრევლოები, სადაც მსახურება უმრავლესი მრევლის ენებზე მიმდინარეობს. ასე, რომ სამომავლოდ როდესაც იორდანის აღმოსავლეთ ნაპირზე ქართული სამრევლო ჩამოყალიბდება, იქ მსახურების ენა ქართული იქნება.

⁴¹ <<https://whc.unesco.org/archive/2015/whc15-39com-inf8B1-en.pdf>> [16.07.2022]

⁴² იორდანიაში რელიგიური თანაფარდობა 1967 წლის ექვსდღიანი ომის შემდგომ დაირღვა, როდესაც პალესტინელმა ლტოლვილებმა თავი შეფარეს იორდანიაში. ამის მიუხედავად პარლამენტში კონფესიური კვოტა არ შეცვლილა. რაც იორდანის ხელისუფლების მხრიდან ქრისტიანთა მიმართ დიდ პოლიტიკურ ნდობაზე მეტყველებს.

ტურიზმი იორდანიაში – იორდანის სახელმწიფოს ერთ-ერთი მთავარი შემოსავალის წყაროს ტურიზმი წარმოადგენს. მართლაც თავისი მრავალფეროვანი სპექტრით: დასასვენებელი, სპორტული, სამედიცინო, გასართობი, შემეცნებითი, რელიგიური ტურიზმი, იორდანის სამეფო მსოფლიოში გამორჩეული ქვეყანაა.

იორდანის ტურისტულ სფეროში რელიგიური ტურიზმი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანია ვინაიდან ეს რეგიონი მდიდარია იუდაური, ქრისტიანული და ისლამური რელიგიური სიმბოლოებით, ამიტომ არც არის გასაკვირი, რომ იორდანია ყოველწლიურად მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხიდან მრავალი მილიონი ტურისტი სტუმრობს. რეკორდულად ითვლება 2010 წელი როდესაც ქვეყანა 8 მილიონმა ადამიანმა მოინახულა. მაგრამ ისლამური სახელმწიფოს წინააღმდეგ გაჩაღებული ანტიტერორისტული ოპერაციის, შემდგომ კოვიდ პანდემიის გამო, ტურისტების რაოდენობა 6 მილიონამდე შემცირდა. ამიტომაც, არც არის გასაკვირი, რომ ქვეყნის მონარქიც, სახელმწიფო და კერძო სტრუქტურებიც, დაინტერესებულნი არიან იორდანის ტურისტული პოტენციალის გაზრდით. ამ მიმართებით კი ახალი პერსპექტიული ბაზრების ათვისება, ყოველი ახალი პოტენციური პარტნიორის მოძიება, სტრატეგიულ მნიშვნელობის აქტიობად განიხილება. ამ კუთხით საქართველო-იორდანის შორის მეგობრული ურთიერთობების დამყარება ორივე მხარისთვის მნიშვნელოვანი და სასარგებლოა.

საქართველოსთვის იორდანისათან თანამშრომლობა პირველ ეტაპზე ალბათ რელიგიური ტურიზმის განვითარებით, წმინდა მიწაზე სულიერების სავანის შექმნით და აქედან გამომდინარე, ხელისუფლებისადმი მორწმუნე ქრისტიანთა მრევლის კეთილგანწყობის მოპოვებით შემოიფარგლება. იორდანისათვის ეს ურთიერთობა სამხრეთ კავკასიის რეგიონთან დაახლოების საუკეთესო გზაა. საქართველო იორდანისათვის თანაბარი სიძლიერის სახელმწიფოა და მასთან ურთიერთობა-დაახლოება, შემდგომი პოლიტიკურ-ეკონომიკური საფრთხეების არარსებობის გამო მიმზიდველია. აქვე აღვნიშნავთ, რომ საქართველო როგორც კა-

ვკასიის რეგიონის ნაწილი, იორდანიელებისათვის ისტორიულად ახლობელი და ნაცნობია. იორდანიელები, იორდანიის მოსახლეობის მხოლოდ 35%-ს შეადგენენ, 55% კი ისრაელიდან ლტოლვილი პალესტინელი არაბები არიან. იორდანიის მოსახლეობის 3%-ს ჩერქეზები და ჩეჩნები შეადგენენ, 2%-ს კი სომხები. აქვე ავლნიშნავთ, რომ კავკასიელი მუჰაჯირების ჩამომავალი ჩერქეზები და ჩეჩნები დიდი პატივისცემით სარგებლობენ იორდანიის სამეფოში. როგორც რომის პაპის გვარდია საუკუნეებია რაც შვეიცარიელებისგან არის დაკომპლექტებული, ასევე იორდანიის სამეფო გვარდიაშიც, მისი შექმნის პირველი დღიდან მხოლოდ ჩოხებით შემოსილი ადგილობრივი ჩეჩენი მეზობლები მსახურობენ. ამიტომაც არ არის გასაკვირი, რომ იორდანიის მეფე აბდალა II, ოფიციალური ვიზიტით სტუმრობდა გროზნოს, მისი ყველაზე უფრო ერთგული გვარდიელების ისტორიულ სამშობლოს⁴³. მეფე აბდულა II-ის საპატივცემულოდ 2014 წელს ქ. გროზნოში ერთ-ერთ ქუჩას და პარკს მისი სახელიც ეწოდა⁴⁴.

სამომავლოდ, გაღრმავდება მეგობრული ურთიერთობები იორდანიასთან და პარტნიორობა ახალ სიმაღლეზე გადაინაცვლებს, თუ თანამშრომლობა მხოლოდ მდინარე იორდანესთან კულტურის ცენტრის აგებით შემოიფარგლება, ეს უკვე ჩვენი ქვეყნის და მოსახლეობის განწყობებზეა დამოკიდებული.

რელიგიური ტურიზმის გარდა იორდანიის უმთავრეს ტურისტულ საგანძურს წარმოადგენს, უძველესი არქიტექტურული ძეგლები-კლდეში ნაკვეთი ქალაქი პეტრა, ნაბატეველთა სამეფოს დედაქალაქი. პეტრა მსოფლიოს ახალი შვიდი საოცრებიდან ერთ-ერთია. ერთ-ერთი ყველაზე უკეთ შემორჩენილი ჯვაროსნების დროინდელი მონრეალისა და ელ-კარაკის ციხე-სიმაგრეები, სალადინის დროს აგებული აჯლუნის ციხე-სიმაგრე, უმ-ქაისი (გადარა) ბერძნულ-რომაული ქალაქის ნანგრევები. ნებოს მთა საიდანაც გადმოცემის თანახმად მოსემ სიკვდილის წინ აღთქმუ-

⁴³ <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/53776>> [16.07.2022]

⁴⁴ <<https://chechnya.gov.ru/page.php>> [16.07.2022]

ლი მინა იხილა. მთვარის ხეობად წოდებული უადი-რომი, საქვეყნოდ ცნობილი უდაბნოს პეიზაჟები და კაბადოკიის მსგავსი ქვის სვეტები. უადი-რუმში არაერთი ცნობილი ჰოლივუდური ფილმია გადაღებული. აკაბა – საზღვაო კურორტი გამორჩეული საზღვაო ინფრასტრუქტურითა და ლამის ცხოვრებით. ერთი სიტყვით იორდანია კონტრასტების ქვეყანაა.

დასკვნის მაგივრად

საქართველოსა და იორდანიის ჰაშემიტურ სამეფოს თანამშრომლობის ბევრად მეტი პერსპექტივა აქვს, ვიდრე ეს ერთი შეხედვით ჩანს და ამ თანამშრომლობის გაღრმავება ორივე მხარისთვის მისაღები და მომგებია.

იორდანიის ჰაშემიტური სამეფო ცდილობს მთელი მსოფლიო დაარწმუნოს, რომ სწორედ ალ-მაჰთასი წარმოადგენს იესო ქრისტეს ნათლისღების ჭეშმარიტ ადგილს. ამ მოსაზრების დასამკვიდრებლად იორდანია ფართო მასშტაბიან პოლიტიკას ატარებს, რომლის შემადგენელ ნაწილსაც წარმოადგენს ქრისტიანული ეკლესიებისათვის მდინარე იორდანეს აღმოსავლეთ ნაწილში მიწების გადაცემა და ამ ტერიტორიაზე ერთობლივი სამეცნიერო-არქეოლოგიური კვლევების წარმოება. აქედან გამომდინარე იორდანია ცდილობს სასურველი პირობები შეუქმნას ყველა ეკლესიას, რომელიც ნათლისღების ჭეშმარიტ ადგილად, მდინარე იორდანეს აღმოსავლეთ ნაპირზე მდებარე ალ-მაჰთასს მიანიჭებს უპირატესობას.

მდინარე იორდანეს აღმოსავლეთ ნაპირი, რომელიც იორდანias ესაზღვრება ასევე ითვლება, რომ ეკოლოგიურად სუფთა და უსაფრთხოა ჯანმრთელობისთვის⁴⁵, ასევე მომლოცველებს არ ექმნებათ პერიოდული შეზღუდვები წყალში ჩასასვლელად.

⁴⁵ მდინარე იორდანეს წყალი საკმაოდ მღვრია, დაახლოებით ისე როგორც მტკვრის წყალი ძლიერი წვიმების დროს. თუმცა ჭურჭელში გაჩერების შემდგომ იორდანეს წყალში ამღვრეული მინა მალევე ილექება და წყალიც საკმაოდ გამჭვირვალე და სუფთა ხდება.

ისრაელის მხარეს კი ბოლო წლებში იყო შემთხვევები, როდესაც სახელმწიფომ გარკვეული პერიოდით მდინარის წყლის ეკოლოგიურად დაბინძურების საბაბით, მომლოცველებს აუკრძალა იორდანეში შესვლა⁴⁶.

ორმხივი ტურიზმის განვითარებასათვის, იორდანია მიმზიდველი ქვეყანაა, შედარებით დაბალი ფასები, მონყობილი ინფრასტრუქტურა, ბუნებრივი კულტურული ძეგლები, რელიგიური სინამინდეები, მსოფლიოს ყველა კუთხიდან ათასობით ტურისტს და მომლოცველს იზიდავს. აქვე გასათვალისწინებელია ისეთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია, როგორცაა, უცხოელი ტურისტების უსაფრთხოება. სინაის ნახევარკუნძულზე განლაგებული საზღვაო დასასვენებელ ზონებთან შედარებით იორდანის ქალაქი-კურორტი აქაბა ბევრად უსაფრთხოც არის და გამართული ინფრასტრუქტურით, ევროპულთან მიახლოებული გარემოთი, ყველა ასაკის ადამიანებს იზიდავს. დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ ქართულ-იორდანული ორმხრივი თანამშრომლობა საკმაოდ რეალისტური და ახლო მომავალში განხორციელებადი და სარგებლის მომტანი პროექტია.

ასე რომ „ნმინდა მინაზე“ დაბრუნებით, საქართველომ ქრისტიანულ სინამინდესთან ერთად, იორდანის სახით საჭირო პერსპექტიული პარტნიორიც შეიძინა.

⁴⁶ <<https://www.newsru.co.il/israel/22jul2010/bapt312.html>> [16.07.2022]

BACK TO THE HOLY LAND

Nugzar Bardavelidze*

In 2022, in the Kingdom of Jordan, at the mouth of the Jordan River, where Jesus Christ was baptized, Georgia was given 4 thousand square meters. meter plot of land, where the Georgian Culture Center will be built in the near future. The transfer of land to Georgia, adjacent to the Jordan River, is an expression of goodwill from His Majesty King Abdullah II, Prince Ghazi, as well as Archbishop Christophoros of Amman and Patriarch Theophilus of Jerusalem.

In the perspective of Georgia and the Hashemite Kingdom of Jordan, there are much more prospects for cooperation than it seems at first glance, and the deepening of this cooperation is beneficial and beneficial for both sides. The first steps of this partnership have already been taken, a memorial stele was erected on the plot of land transferred to Georgia near the place of the Epiphany near the Jordan River. The Prime Minister of Georgia awarded the highest award “Order of the Golden Fleece” to the King of Jordan. Prince Ghazi and the Archbishop of Amman were actively involved in the events organized during the visit of the Prime Minister of Georgia to Jordan.

Historical sources confirm that the Georgians founded spiritual centers in the holy land since the fifth century. The first and foremost among them is the Georgian theologian and philosopher Petre Iber, Bishop of Mayumi, founder of the Georgian monastic school in the Holy Land. It is not surprising that the earliest Georgian inscription, was also found on holy ground.

In the era of the late Middle Ages, the impoverished and ruined Georgian kings and princes had difficulty directing the necessary funds for the normal functioning of churches and monasteries in the holy land. “Therefore, Georgians from Jerusalem were gradually forced to pledge the property of monasteries and churches.” As

* Professor at Georgian Technical University.
nugzarbardavelidze@stu.edu.ge

a result of the conquest of Georgia by Russia and the abolition of the Georgian Apostolic Church in the 19th century, the existence of Georgian spiritual centers in the Holy Land became impossible. Only today, in 2022, through the efforts of the Georgian government and the goodwill of the Jordanian royal family, it became possible to transfer to Georgia a piece of land on holy land, near the Jordan River, where, according to tradition, the Savior was baptized.

In connection with the tradition of epiphanies on the Jordan River, the most interesting and important is the holy place of Al-Mahtas. The territory that is located in the territory of the Kingdom of Jordan. Al-Mahtas has been associated with the place of baptism of Jesus Christ since the late Roman-Adrebyzantine era (IV-VI centuries). The facility is located east of the Jordan River, close to the ancient road to Jerusalem and Transjordan. In Al-Mahtas, in 1996, an international team of scientists discovered the original baptismal site of the Savior. This area, as we mentioned, is not far from the place where the Jordan flows into the Dead Sea, it is located in the Bethany Valley, in the village of Wadi al-Harar. The place of baptism of Jesus Christ was located forty meters to the east of the current bed of the Jordan River. The reason for this was the change in the course of the Jordan River in the 5th century and the cutting of a new bed. "Georgian Holy Land" is already located in the vicinity of this place.

Georgia-Jordan rapprochement is related to the "Holy Land", which will become more versatile in the future, the prospects of this partnership are clear considering the resources of the two countries and other domestic and foreign parameters. Georgian-Jordanian bilateral cooperation is quite realistic and feasible in the near future and a project bringing benefits to both sides. So, by returning to the "holy land", Georgia acquired a necessary prospective partner in the form of Jordan along with Christian holiness.

Keywords: Holy Land, Jordan, Jordan River, Jerusalem, Amman, Epiphany, Yardenite, Qasr El-Yahud, Al-Mahtas, King Abdullah II, Prince Ghazi, Religious Tourism, Pilgrimage.